342
L-99

ՊՐՈԼԵՏԱՐՆԵՐ ԲՈԼՈՐ ՅԵՐԿՐՆԵՐԻ, ՄԻԱՑԵՔ!

1 MAR 20

ԹՈՐՀՈՒՐԴՆԵՐԻ ՀԱՄԵՎՐՈՅԱԿԱՆ
ԸՆՏԱԿԵԲԳ
VIII ՀԱՄԵԳՈՒՄԸ

ՎՐԱՑԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՍՈՑԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՍԱՀՄԱՆԱԴՐՈՒԹՅՈՒՆԸ

(ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՈՐԵՆՔԸ)

342
Վ-99

ՎՐ. Կ (Բ) ԿԿ ԿՈՒՍՎՐԱՏ 1937 ԹԲԻԼԻՍԻ

37633
12 AUG 2013

ՎՐԱՑԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՍՈՑԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՍԱՀՄԱՆԱԴՐՈՒԹՅՈՒՆԸ (ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՈՐԵՆՔԸ) ՀԱՍՏԱՏԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ

Խորհուրդների Համավրացական Արտակարգ 8-րդ Համագումարը վորոշում է.

Հաստատել Վրաստանի Խորհրդային Սոցիալիստական Հանրապետության Սահմանադրության (հիմնական որենքի) նախագիծը Համագումարի Խմբագրական Հանձնաժողովի ներկայացրած խմբագրությամբ։

ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԻ ՆԱԽԱԳԱՀՈՒԹՅՈՒՆ

Թբիլիսի
13 փետրվարի 1937 թ.

349
4-99

ԽՈՐՀՈՒՐԴՆԵՐԻ ՀԱՄԱՎՐԱՑԱԿԱՆ ԱՐՏԱԿԱՐԳ
8-ՐԴ ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԻ ՎՈՐՈՇՈՒՄԸ

ՎՐԱՑԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՍՈՑԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԳԵՐԱԳՈՒՅՆ ԽՈՐՀՐԴԻ ԸՆՏՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ

Խորհուրդների Համավրացական Արտակարգ 8-րդ Համագումարը վորոշում է.

Հանձնարարել Համավրացական Կենտրոնական Գործադիր Կոմիտեին Վրացական ԽՍՀ նոր Սահմանադրության հիման վրա մշակել և հաստատել Կանոնադրություն ընտրությունների վերաբերյալ, ինչպես և սահմանել Վրացական Խորհրդային Սոցիալիստական Հանրապետության Գերագույն Խորհրդի ընտրությունների ժամկետները։

ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԻ ՆԱԽԱԳԱՀՈՒԹՅՈՒՆ

Թբիլիսի
13 փետրվարի 1937 թ.

ՀԱՅԿ. ՀԱՆՐԱՊԵՏԱԿԱՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ
ՀՍՍՀ-ՍՍՀ

342

ՎՐԱՑԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՍՈՑԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՍԱՀՄԱՆԱԴՐՈՒԹՅՈՒՆԸ

(ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՈՐԵՆՔԸ)

Գլուխ I.

ՀԱՍԱՐԱԿԱԿԱՆ ԿԱՌՈՒՑՎԱԾՔԸ

ՀՈԴՎԱԾ 1. Վրացական Խորհրդային Սոցիալիստական Հանրապետությունը բանվորների ու գյուղացիների սոցիալիստական պետություն է:

ՀՈԴՎԱԾ 2. Վրացական ԽՍՀ քաղաքական հիմքն են կազմում աշխատավորների պատգամավորների Խորհուրդները, վորոնք աճել ու ամրապնդվել են կալվածատերերի ու կապիտալիստների իշխանությունը տապալելու և պրոլետարիատի դիկտատուրան նվաճելու հետևանքով:

ՀՈԴՎԱԾ 3. Ամբողջ իշխանությունը Վրացական ԽՍՀ-ում պատկանում է քաղաքի ու գյուղի աշխատավորներին՝ հան-

ձին աշխատավորների պատգամավորների Խորհուրդների։

ՀՈԴՎԱԾ 4. Վրացական ԽՍՀ տնտեսական հիմքն են կազմում տնտեսության սոցիալիստական սիստեմը և արտադրության գործիքների ու միջոցների սոցիալիստական սեփականությունը, որոնք հաստատվել են տնտեսության կապիտալիստական սիստեմի լիկվիդացիայի, արտադրության գործիքների ու միջոցների մասնավոր սեփականության վերացման և մարդու կողմից մարդու շահագործումը վոչնչացնելու հետևանքով։

ՀՈԴՎԱԾ 5. Սոցիալիստական սեփականությունը Վրացական ԽՍՀ-ում ունի կամ պետական սեփականության ձև (համաժողովրդական ունեցվածք), կամ կոոպերատիվ-կոլտնտեսային սեփականության ձև (առանձին կոլտնտեսությունների սեփականություն, կոոպերատիվ միավորումների սեփականություն)։

ՀՈԴՎԱԾ 6. Հողը, նրա ընդերքը, ջրերը, անտառները, գործարանները, ֆաբրիկաները, հանքահորերը, հանքերը, յերկաթուղային, ջրային ու ոդային տրանսպորտը, բանկերը, կապի միջոցները, պետության կազմակերպած խոշոր գյուղատնտեսական ձեռնարկությունները (խորհտնտեսությունները, մեքենա-տրակտորային կայանները և այլն), ինչպես նաև կոմունալ ձեռնարկությունները և հիմնական բնակարանային ֆոնդը քաղաքներում ու արդյունաբերական կետերում, հանդիսանում են պետական սեփականություն, այսինքն՝ համաժողովրդական ունեցվածք։

ՀՈԴՎԱԾ 7. Կոլտնտեսություններում ու կոոպերատիվ կազմակերպություններում հասարակական ձեռնարկություններն իրենց կենդանի ու մեռյալ ինվենտարով, կոլտնտեսությունների և կոոպերատիվ կազմակերպությունների կողմից արտադրվող արտադրանքը, նմանապես և նրանց հասարակական շենքերը, կազմում են կոլտնտեսությունների ու կոոպերատիվ կազմակերպությունների հասարակական, սոցիալիստական սեփականությունը։

Ցուրաքանչյուր կոլտնտեսականի տրնտեսություն, բացի հասարակական կոլտնտեսային տնտեսությունից ստացած հիմնական յեկամտից, անձնական ոգտա-

գործման համար ունի վոչ-մեծ տնամերձ հողամաս և, վորպես անձնական սեփականություն՝ ոժանդակ տնտեսություն տնամերձ հողամասում, բնակելի տուն, մթերատու անասուններ, թռչուններ և գյուղատնտեսական մանր ինվենտար՝ գյուղատնտեսական արտելի կանոնադրության համաձայն:

ՀՈԴՎԱԾ 8. Կոլտնտեսությունների զբաղեցրած հողն ամրացվում է նրանց՝ անվճար և անժամկետ ոգտագործման համար, այսինքն՝ առհավետ:

ՀՈԴՎԱԾ 9. Տնտեսության սոցիալիստական սիստեմի հետ միասին, վորը հանդիսանում է տնտեսության տիրապետող ձևը Վրացական ԽՍՀ-ում, որենքով թույլատրվում է մենատնտես գյուղացիների ու տնայնագործների մանր մասնավոր տնտեսություն, վորը հիմնված է անձնական աշխատանքի վրա և բացառում է ուրիշի աշխատանքի շահագործումը:

ՀՈԴՎԱԾ 10. Քաղաքացիների անձնական սեփականության իրավունքն իրենց աշխատանքային յեկամուտների ու խնայողությունների նկատմամբ, բնակելի տան

և ոժանդակ տնային տնտեսության նկատմամբ, տնային տնտեսության և գործածության առարկաների նկատմամբ, անձնական սպառման ու հարմարության առարկաների նկատմամբ, նմանապես քաղաքացիների անձնական սեփականություն ժառանգելու իրավունքը—պահպանվում է որենքով:

ՀՈԴՎԱԾ 11. Վրացական ԽՍՀ տնտեսական կյանքը վորոշվում և ուղղություն է ստանում պետական ժողովրդատնտեսական պլանով հոգուտ հասարակական հարստության ավելացման, Վրացական ԽՍՀ աշխատավորների նյութական ու կուլտուրական մակարդակի անշեղ բարձրացման, ԽՍՀՄ անկախության ամրացման և նրա հզորության ու պաշտպանունակության ուժեղացման:

ՀՈԴՎԱԾ 12. Վրացական ԽՍՀ-ում աշխատանքը հանդիսանում է աշխատանքի ընդունակ յուրաքանչյուր քաղաքացու պարտականությունը յեվ պատվի գործը՝ «ով չի աշխատում, նա չի ուտում» սկզբունքի համաձայն:

Վրացական ԽՍՀ-ում իրականացվում է

սոցիալիզմի «յուրաքանչյուրից՝ ըստ իր ընդունակության, յուրաքանչյուրին՝ ըստ իր աշխատանքի» սկզբունքը։

Գլուխ II.

ՊԵՏԱԿԱՆ ԿԱՌՈՒՑՎԱԾՔԸ

ՀՈԴՎԱԾ 13. Տնտեսական և քաղաքական դծով, նմանապես և պաշտպանության դծով փոխադարձ ոգնությունն իրագործելու նպատակով Վրացական Խորհրդային Սոցիալիստական Հանրապետությունը կամավոր կերպով միացել է իրավահավասար Խորհրդային Սոցիալիստական Հանրապետությունների՝ Ռուսաստանի ԽՖՍՀ, Ուկրաինական ԽՍՀ, Բելոռուսական ԽՍՀ, Ադրբեջանյան ԽՍՀ, Հայկական ԽՍՀ, Թուրքմենական ԽՍՀ, Ուզբեկական ԽՍՀ, Տաջիկական ԽՍՀ, Ղազախական ԽՍՀ, Կիրգիզական ԽՍՀ հետ Միութենական պետության — Խորհրդային Սոցիալիստական Հանրապետությունների Միության մեջ։

Ցելնելով դրանից, Վրացական ԽՍՀ ապահովում է ԽՍՀ Միությանը՝ հանձինս

իշխանության նրա բարձրագույն մարմինների և պետական կառավարման մարմինների այն իրավունքները, որոնք որոշված են ԽՍՀ Միության Սահմանադրության 14-րդ հոդվածով։

ԽՍՀ Միության Սահմանադրության 14-րդ հոդվածի սահմաններից դուրս, Վրացական ԽՍՀ իրականացնում է պետական իշխանությունն ինքնուրույն կերպով, լիովին պահպանելով իր սուվերեն իրավունքները։

ՀՈԴՎԱԾ 14. Վրացական ԽՍՀ՝ հանձինս իշխանության իր բարձրագույն մարմինների և պետական կառավարման մարմինների՝

ա) ընդունում է Վրացական ԽՍՀ Սահմանադրությունը, մտցնում է նրա մեջ փոփոխություններ ու լրացումներ, իրականացնում է նրա կատարման վերահսկողությունը։

բ) հաստատում է Աբխազական և Աջարական Խորհրդային Սոցիալիստական Ինքնավար Հանրապետությունների Սահմանադրությունները։

գ) վարում է Աբխազական և Աջարական

ԽՍՀ և Հարավ-Օսեթիայի Ինքնավար մարզի սահմանները.

գ) ԽՍՀ Միության Գերագույն Խորհրդի հաստատմանն է ներկայացնում նոր ինքնավար հանրապետությունների և ինքնավար մարզերի ստեղծումը Վրացական ԽՍՀ կազմում.

յե) սահմանում է Վրացական ԽՍՀ սահմանները և շրջանային բաժանումը.

զ) հրատարակում է Վրացական ԽՍՀ որենքները, որենքների ժողովածուները և գերագույն կառավարման ակտերը.

ե) պահպանում է պետական կարգն ու քաղաքացիների իրավունքները.

ը) հաստատում է Վրացական ԽՍՀ ժողովրդա-տնտեսական պլանը.

թ) հաստատում է Վրացական ԽՍՀ պետական բյուջեն.

ժ) ղեկավարում է Աբխազական և Աջարական ԽՍՀ, Հարավ-Օսեթիայի Ինքնավար մարզի բյուջեների և շրջանների ու քաղաքների տեղական բյուջեների հոսանացումը.

ի) ԽՍՀ Միության որենսդրությանը համապատասխան, սահմանում է պետական

ու տեղական հարկերը, գանձումներն ու վոչ հարկային յեկամուտները.

լ) վարում է բանկերի, արդյունաբերական ու գյուղատնտեսական հիմնարկությունների ու ձեռնարկությունների, հանրապետությանը յենթակա առևտրական ձեռնարկությունների կառավարման գործը, ինչպես նաև ղեկավարում է տեղական արդյունաբերությունը.

խ) իրականացնում է Միությանը յենթակա ձեռնարկությունների ու հիմնարկությունների դրության ու կառավարման վերահսկողությունը.

ծ) սահմանում է հողից, նրա ընդերքից, անտառներից ու ջրերից ոգտվելու կարգը.

կ) վարում է քաղաքների և այլ բնակելի տեղերի բարեկարգության գործը, բնակարանային շինարարությունը և բնակարանային ու կոմունալ տնտեսության կառավարումը.

հ) ղեկավարում է ճանապարհային շինարարությունը, տեղական տրանսպորտն ու կապը.

ձ) վարում է աշխատանքային որենսդրության գործը.

ղ) ղեկավարում է առողջապահության գործը.

ճ) վարում է սոցիալական ապահովության գործը.

մ) ղեկավարում է ապահովագրական ու խնայողական գործը.

յ) ղեկավարում է տարրական, միջնակարգ և բարձրագույն կրթության գործը,

ն) ղեկավարում է Վրացական ԽՍՀ կուլտուր-կրթական և գիտական կազմակերպություններն ու հիմնարկությունները և կառավարում է համահանրապետական նշանակություն ունեցող կուլտուր-կրթական ու գիտական կազմակերպություններն ու հիմնարկությունները.

շ) ղեկավարում է քաղաքացիների մեջ ֆիզիկական կուլտուրայի և սպորտի լայն արմատավորման գործը.

ո) կազմակերպում է դատական մարմիններ.

չ) ընձեռում է Վրացական ԽՍՀ քաղաքացիության իրավունքներ.

պ) իրականացնում է Վրացական ԽՍՀ դատական մարմինների կողմից դատապարտված քաղաքացիների ամնիստիայի ու ներման իրավունքը:

ՀՈԴՎԱԾ 15. Վրացական ԽՍՀ իրեն է վերապահում Խորհրդային Սոցիալիստական Հանրապետությունների Միությունից ազատորեն դուրս գալու իրավունքը:

ՀՈԴՎԱԾ 16. Վրացական ԽՍՀ տերրիտորիան չի կարող փոփոխության ենթարկվել առանց իր համաձայնության:

ՀՈԴՎԱԾ 17. ԽՍՀ Միության որենքները պահում են իրենց ուժը Վրացական ԽՍՀ տերրիտորիայում:

ՀՈԴՎԱԾ 18. Վրացական ԽՍՀ քաղաքացիները հանդիսանում են ԽՍՀ Միության քաղաքացիներ:

Մյուս բոլոր միութենական հանրապետությունների քաղաքացիները Վրացական ԽՍՀ տերրիտորիայում ոգտվում են Վրացական ԽՍՀ քաղաքացիների հետ միատեսակ իրավունքներից:

ՀՈԴՎԱԾ 19. Վրացական ԽՍՀ բաղկացած է Արիսաղական Ինքնավար Խորհրդային Սոցիալիստական Հանրապետությունից, Աջարական Ինքնավար Խորհրդային Սոցիալիստական Հանրապետությունից, Հա-

ՀՍԽՀ-ՍՍՀ

բավ-Ոսեթիայի Ինքնավար մարզից, Աբաշայի, Աղբուլաղի, Աղիգենի, Ամբրոլաուրիի, Ասպինձայի, Ախալքալաքիի, Ախալցիխեյի, Բաղդադիի, Բաշկիչեթի, Բոգդանովկայի, Բորժոմիի, Բորչալուի, Վանիի, Գեգեճկորիի, Գորիի, Գուրջաանիի, Զուղելու, Դուշեթիի, Զեմո-Սվանեթիայի, Զուգդիդիի, Կազբեկիի, Ղարայազիի, Կասպիի, Ղվարելիի, Քվեմո-Սվանեթիայի, Քութայիսիի, Լագոդեխիի, Լանչխութիի, Լյուքսեմբուրգի, Մախարաձեյի, Ոնիի, Որջոնիկիձեյի, Սագարեջոյի, Սամարեգիայի, Սիղնախիի, Թելավիի, Թիոնեթիի, Թբիլիսիի, Տղվիբուլիի, Խաչուրիի, Խորիի, Ցագերիի, Ծալենջիխիի, Ծալկայի, Ծուլուկիձեյի, Ցխակայայի, Ճիաթուրայի, Զոխատաուրիի, Զխարիի, Զխորոծկույի շրջաններից և շրջանների կազմի մեջ չմտնող Թբիլիսի և Փոթի քաղաքներից։

ՀՈԴՎԱԾ 20. Աբխազական Ինքնավար Խորհրդային Սոցիալիստական Հանրապետությունը բաղկացած է Գագրիի, Գալիի, Գուդաուտիի, Սուխումիի, Ոչեմչիրիի շրջաններից և շրջանների կազմի մեջ չմտնող Սուխումի քաղաքից։

ՀՈԴՎԱԾ 21. Աջարական Ինքնավար Խորհրդային Սոցիալիստական Հանրապետությունը բաղկացած է Բաթումիի, Քեղեի, Քոբուլեթիի, Խուլոյի շրջաններից և շրջանների կազմի մեջ չմտնող Բաթումի քաղաքից։

ՀՈԴՎԱԾ 22. Հարավ-Ոսեթիայի Ինքնավար մարզը բաղկացած է Ջավայի, Ջնաուրիի, Լենինգորիի, Ստալինիրի շրջաններից և շրջանների կազմի մեջ չմտնող Ստալինիր քաղաքից։

ՀՈԴՎԱԾ 23. Վրացական ԽՍՀ որենքները նույնանման ուժ ունեն Վրացական ԽՍՀ վողջ տերրիտորիայում։

Աբխազական ու Աջարական ԽՍԻՀ և Վրացական ԽՍՀ որենքների մեջ տարաձայնության դեպքում գործում է Վրացական ԽՍՀ որենքը։

ՀՈԴՎԱԾ 24. Աբխազական և Աջարական ԽՍԻՀ ունեն իրենց Սահմանադրությունները, վորոնք հաշվի յեն առնում այդ հանրապետությունների առանձնահատկությունները և կառուցված են Վրացական ԽՍՀ Սահմանադրության ու ԽՍՀ Միու-

թյան Սահմանադրությանը լիովին համապատասխան:

Հարավ – Օսեթիայի ինքնավար մարզն ունի «Կանոնադրություն Ինքնավար մարզի մասին», որը հաստատում է Վրացական ԽՍՀ Գերագույն Խորհուրդը:

Գլուխ III.

ՎՐԱՑԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՍՈՑԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ԻՇԽԱՆՈՒԹՅԱՆ ԲԱՐՁՐԱԳՈՒՅՆ ՄԱՐՄԻՆՆԵՐԸ

ՀՈԴՎԱԾ 25. Վրացական Խորհրդային Սոցիալիստական Հանրապետության պետական իշխանության բարձրագույն մարմինը հանդիսանում է Վրացական ԽՍՀ Գերագույն Խորհուրդը:

ՀՈԴՎԱԾ 26. Վրացական ԽՍՀ Գերագույն Խորհուրդը իրականացնում է Վրացական ԽՍՀ Սահմանադրության 13 և 14 հոդվածների համաձայն Վրացական ԽՍՀ վերապահված բոլոր իրավունքները, որոշումով նրանք, ներկա Սահմանադրության

ուժով, չեն մտնում Վրացական ԽՍՀ Գերագույն Խորհրդին հաշվետու Վրացական ԽՍՀ մարմինների՝ Վրացական ԽՍՀ Գերագույն Խորհրդի Նախագահության, Վրացական ԽՍՀ Ժողովրդական Կոմիսարների Խորհրդի և Վրացական ԽՍՀ Ժողովրդական Կոմիսարիատների իրավունքների մեջ:

ՀՈԴՎԱԾ 27. Վրացական ԽՍՀ Գերագույն Խորհուրդը հանդիսանում է Վրացական ԽՍՀ միակ օրենսդրական մարմինը:

ՀՈԴՎԱԾ 28. Վրացական ԽՍՀ Գերագույն Խորհուրդն ընտրվում է հանրապետության քաղաքացիների կողմից ըստ ընտրական ոկրուգների, 15 հազար բնակչությունից մի պատգամավոր նորմայով:

ՀՈԴՎԱԾ 29. Վրացական ԽՍՀ Գերագույն Խորհուրդն ընտրվում է չորս տարի ժամանակով:

ՀՈԴՎԱԾ 30. Վրացական ԽՍՀ Գերագույն Խորհրդի նստաշրջանները գումարում է Գերագույն Խորհրդի Նախագահությունը տարեկան յերկու անգամ:

Վրացական ԽՍՀ Գերագույն Խորհրդի Նախագահությունը արտակարգ նստաշրջ-

ջաններ զումարում է քսան իր հայեցողության կամ Գերագույն Խորհրդի պատգամավորների վոչ պակաս քան մեկ յերրորդի պահանջով։

ՀՈԴՎԱԾ 31. Վրացական ԽՍՀ Գերագույն Խորհուրդն ընտրում է իր նախագահին և նրա յերկու տեղակալին։

Վրացական ԽՍՀ Գերագույն Խորհրդի Նախագահը ղեկավարում է Գերագույն Խորհրդի նիստերը և տնորինում է նրա ներքին կարգը։

ՀՈԴՎԱԾ 32. Որենքը համարվում է հաստատված, յեթե այն ընդունված է Վրացական ԽՍՀ Գերագույն Խորհրդի կողմից ձայների հասարակ մեծամասնությամբ։

ՀՈԴՎԱԾ 33. Վրացական ԽՍՀ Գերագույն Խորհրդի ընդունած որենքները հրապարակվում են Վրացական ԽՍՀ Գերագույն Խորհրդի Նախագահության նախագահի ու քարտուղարի ստորագրություններով։

ՀՈԴՎԱԾ 34. Վրացական ԽՍՀ Գերագույն Խորհուրդն ընտրում է Վրացական ԽՍՀ Գերագույն Խորհրդի Նախագահություն, բաղկացած՝ Վրացական ԽՍՀ Գերագույն Խորհրդի Նախագահությունն նախագահից, նրա յերկու տեղակալներից՝ ինքնավար հանրապետությունների թվի համաձայն, Նախագահության քարտուղարից և Նախագահության 13 անդամներից։

ՀՈԴՎԱԾ 35. Վրացական ԽՍՀ Գերագույն Խորհրդի Նախագահությունն իր վողջ գործունեության համար հաշվետու է Վրացական ԽՍՀ Գերագույն Խորհրդին։

ՀՈԴՎԱԾ 36. Վրացական ԽՍՀ Գերագույն Խորհրդի Նախագահությունը՝

ա) հրավիրում է Վրացական ԽՍՀ Գերագույն Խորհրդի նստաշրջաններ.

բ) մեկնաբանում է Վրացական ԽՍՀ գործող որենքները, հրատարակում է հրամանագրեր.

գ) կատարում է համաժողովրդական հարցում (ռեֆերենդում).

դ) բեկանում է Վրացական ԽՍՀ ժողովրդական Կոմիսարների Խորհրդի, ինքնավար Հանրապետությունների ժողովրդական Կոմիսարների Խորհուրդների վորոշումներն ու կարգադրությունները, ինչպես նաև Ինքնավար մարզի աշխատավոր-

ների պատգամավորների Խորհրդի վորոշումներն ու կարգադրությունները՝ որոնքին անհամապատասխան լինելու դեպքում.

յե) Վրացական ԽՍՀ Գերագույն Խորհրդի նստաշրջանների միջև ընկած ժամանակաշրջանում ազատում է պաշտոնից և նշանակում է Վրացական ԽՍՀ առանձին ժողովրդական կոմիսարներ Վրացական ԽՍՀ Ժողովրդական Կոմիսարների Խորհրդի նախագահի առաջադրությամբ, հետագայում ներկայացնելով Վրացական ԽՍՀ Գերագույն Խորհրդին ի հաստատություն.

զ) ընձեռում է Վրացական ԽՍՀ քաղաքացիության իրավունք,

է) պարդեվատրում է պատվո դրերով և տալիս է Վրացական ԽՍՀ պատվավոր կոչումներ,

ը) իրականացնում է Վրացական ԽՍՀ դատական մարմինների կողմից դատապարտված քաղաքացիներին ներումն շնորհելու իրավունքը:

ՀՈԴՎԱԾ 37. Վրացական ԽՍՀ Գերագույն Խորհուրդն ընտրում է մանդատային հանձնաժողով, վորն ստուգում է

Վրացական ԽՍՀ Գերագույն Խորհրդի պատգամավորների լիազորությունները:

Մանդատային հանձնաժողովի առաջադրությամբ, Վրացական ԽՍՀ Գերագույն Խորհուրդը վորոշում է կամ ընդունել լիազորությունները կամ բեկանել առանձին պատգամավորների ընտրությունները:

ՀՈԴՎԱԾ 38. Վրացական ԽՍՀ Գերագույն Խորհուրդը, յերբ անհրաժեշտ համարի, նշանակում է քննիչ և վերաստուգիչ հանձնաժողովներ ամեն մի հարցի առթիվ:

Բոլոր հիմնարկությունները և պաշտոնատար անձերը պարտավոր են կատարել այդ հանձնաժողովների պահանջները և ներկայացնել նրանց անհրաժեշտ նյութեր և փաստաթղթեր:

ՀՈԴՎԱԾ 39. Վրացական ԽՍՀ Գերագույն Խորհրդի պատգամավորը չի կարող դատական պատասխանատվության կանչվել կամ ձերբակալվել՝ առանց Վրացական ԽՍՀ Գերագույն Խորհրդի համաձայնության, իսկ Վրացական ԽՍՀ Գերագույն Խորհրդի նստաշրջանների միջև ընկած ժամանակաշրջանում՝ առանց Վրացական

ԽՍՀ Գերագույն Խորհրդի Նախագահության համաձայնության։

ՀՈԴՎԱԾ 40. Վրացական ԽՍՀ Գերագույն Խորհրդի լիազորությունները լրանալուց հետո Վրացական ԽՍՀ Գերագույն Խորհրդի Նախագահությունը պահում է իր լիազորությունները մինչև Վրացական ԽՍՀ նորընտիր Գերագույն Խորհրդի կողմից Վրացական ԽՍՀ Գերագույն Խորհրդի նոր Նախագահություն կազմելը։

ՀՈԴՎԱԾ 41. Վրացական ԽՍՀ Գերագույն Խորհրդի լիազորությունները լրանալուց հետո Վրացական ԽՍՀ Գերագույն Խորհրդի Նախագահությունը նշանակում է նոր ընտրություններ՝ Վրացական ԽՍՀ Գերագույն Խորհրդի լիազորությունները լրանալու որից վոչ ուշ, քան յերկու ամսվա ժամկետում։

ՀՈԴՎԱԾ 42. Վրացական ԽՍՀ նորընտիր Գերագույն Խորհուրդը հրավիրվում է Վրացական ԽՍՀ նախկին կազմի Գերագույն Խորհրդի Նախագահության կողմից վոչ ուշ, քան ընտրություններից մի ամիս հետո։

ՀՈԴՎԱԾ 43. Վրացական ԽՍՀ Գերագույն Խորհուրդը կազմում է Վրացական ԽՍՀ կառավարություն՝ Վրացական ԽՍՀ Ժողովրդական Կոմիսարների Խորհուրդ։

Գլուխ IV.

ՎՐԱՑԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՍՈՑԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ ՄԱՐՄԻՆՆԵՐԸ

ՀՈԴՎԱԾ 44. Վրացական Խորհրդային Սոցիալիստական Հանրապետության պետական իշխանության բարձրագույն գործադիր և կարգադրիչ մարմինը հանդիսանում է Վրացական ԽՍՀ Ժողովրդական Կոմիսարների Խորհուրդը։

ՀՈԴՎԱԾ 45. Վրացական ԽՍՀ Ժողովրդական Կոմիսարների Խորհուրդը պատասխանատու յե Վրացական ԽՍՀ Գերագույն Խորհրդի առջև և հաշվետու յե նրան, իսկ Վրացական ԽՍՀ Գերագույն Խորհրդի նստաշրջանների միջև ընկած ժամանակաշրջանում – Վրացական ԽՍՀ

Գերագույն Խորհրդի Նախագահության առջև, վորին հաշվետու է։

ՀՈԴՎԱԾ 46. Վրացական ԽՍՀ Ժողովրդական Կոմիսարների Խորհուրդը ԽՍՀ Միության և Վրացական ԽՍՀ գործող օրենքների, ԽՍՀ Միության Ժողովրդական Կոմիսարների Խորհրդի վորոշումների ու կարգադրությունների հիման վրա և ի կատարումն նրանց հրատարակում է վորոշումներ ու կարգադրություններ և ստուգում է նրանց կատարումը։

ՀՈԴՎԱԾ 47. Վրացական ԽՍՀ Ժողովրդական Կոմիսարների Խորհրդի վորոշումներն ու կարգադրությունները պարտադիր են կատարման համար Վրացական ԽՍՀ վողջ տերրիտորիայում։

ՀՈԴՎԱԾ 48. Վրացական ԽՍՀ Ժողովրդական Կոմիսարների Խորհուրդը՝

ա) միավորում և ուղղություն է տալիս Վրացական ԽՍՀ Ժողովրդական Կոմիսարիատների և նրան յենթակա մյուս տնտեսական ու կուլտուրական հիմնարկությունների աշխատանքին, միավորում ու ստուգում է ընդհանուր – միութենական Ժողովրդական Կոմիսարիատների լիազորների աշխատանքը,

բ) միջոցներ է ձեռք առնում իրականացնելու ժողովրդա-տնտեսական պլանը, պետական և տեղական բյուջեն,

գ) միջոցներ է ձեռք առնում ապահովելու հասարակական կարգը, պաշտպանելու պետության շահերը և պահպանելու քաղաքացիների իրավունքները,

դ) ուղղություն է տալիս և ստուգում է ինքնավար հանրապետությունների Ժողովրդական Կոմիսարների Խորհուրդների և Ինքնավար մարզի աշխատավորների պատգամավորների Խորհրդի գործադիր կոմիտեի աշխատանքը, ղեկավարում յեվ ստուգում է շրջանային ու քաղաքային աշխատավորների պատգամավորների Խորհուրդների գործադիր կոմիտեների աշխատանքը,

յե) անհրաժեշտության դեպքում Վրացական ԽՍՀ Ժողովրդական Կոմիսարների Խորհրդին կից կազմվում են հատուկ կոմիտեներ ու գլխավոր վարչություններ՝ տնտեսական ու կուլտուրական շինարարության գործերի գծով։

ՀՈԴՎԱԾ 49. Վրացական ԽՍՀ Ժողովրդական Կոմիսարների Խորհուրդն իրավունք ունի բեկանել Ինքնավար մարզի աշխատավորների պատգամավորների Խորհրդի գործադիր կոմիտեի վորոշումներն ու կարգադրությունները, ինչպես նաև կասեցնել ինքնավար հանրապետությունների Ժողովրդական Կոմիսարների Խորհուրդների վորոշումներն ու կարգադրությունները, Ինքնավար մարզի աշխատավորների պատգամավորների Խորհրդի վորոշումներն ու կարգադրությունները։

Վրացական ԽՍՀ Ժողովրդական Կոմիսարների Խորհուրդն իրավունք ունի բեկանել Վրացական ԽՍՀ Ժողովրդական Կոմիսարների հրամաններն ու հրահանգները։

ՀՈԴՎԱԾ 50. Վրացական ԽՍՀ Ժողովրդական Կոմիսարների Խորհուրդը կազմվում է Վրացական ԽՍՀ Գերագույն Խորհրդի կողմից հետևյալ կազմով՝

Վրացական ԽՍՀ Ժողովրդական Կոմիսարների Խորհրդի նախագահ,

Վրացական ԽՍՀ Ժողովրդական Կոմիսարների Խորհրդի նախագահի տեղակալներ,

Վրացական ԽՍՀ Պետական պլանային հանձնաժողովի նախագահ,

Վրացական ԽՍՀ Ժողովրդական Կոմիսարներ՝

Սննդի արդյունաբերության,

Թեթև արդյունաբերության,

Անտառային արդյունաբերության,

Հողագործության,

Հացահատիկային և անասնաբուծական խորհտնտեսությունների,

Ֆինանսների,

Ներքին առևտրի,

Ներքին գործերի,

Արդարադատության,

Առողջապահության,

Լուսավորության,

Տեղական արդյունաբերության,

Կոմունալ տնտեսության,

Սոցիալական ապահովության,

Մթերումների կոմիտեի լիազոր,

Արվեստների գործերի Վարչության պետ,

Ընդհանուր – միութենական Ժողովրդական Կոմիսարիատների լիազորներ։

ՀՈԴՎԱԾ 51. Վրացական ԽՍՀ կառավարությունը կամ Վրացական ԽՍՀ Ժողովրդական Կոմիսարը, վորոնց ուղղված է Վրացական ԽՍՀ Գերագույն Խորհրդի պատգամավորի հարցումը, պարտավոր են վոչ ավելի, քան յերեք որվա ժամկետում բանավոր կամ գրավոր պատասխան տալ Վրացական ԽՍՀ Գերագույն Խորհրդում:

ՀՈԴՎԱԾ 52. Վրացական ԽՍՀ Ժողովրդական Կոմիսարները ղեկավարում են Վրացական ԽՍՀ իրավասության մեջ մտնող պետական կառավարման ճյուղերը:

ՀՈԴՎԱԾ 53. Վրացական ԽՍՀ Ժողովրդական Կոմիսարները հրատարակում են համապատասխան Ժողովրդական Կոմիսարիատների իրավասության սահմաններում հրամաններ և հրահանգներ ԽՍՀ Միության և Վրացական ԽՍՀ օրենքների, ԽՍՀ Միության Ժողովրդական Կոմիսարների Խորհրդի և Վրացական ԽՍՀ Ժողովրդական Կոմիսարների Խորհրդի վորոշումների ու կարգադրությունների, ԽՍՀ Միության միութենական – հանրապետական Ժողովրդական Կոմիսարիատների հրամանների ու հրահանգների հիման վրա

և ի կատարումն նրանց, և ստուգում են նրանց կատարումը:

ՀՈԴՎԱԾ 54. Վրացական ԽՍՀ Ժողովրդական Կոմիսարիատները լինում են կամ միութենական – հանրապետական կամ հանրապետական:

ՀՈԴՎԱԾ 55. Վրացական ԽՍՀ միութենական – հանրապետական Ժողովրդական Կոմիսարիատներ հանդիսանում են հետևյալ Ժողովրդական Կոմիսարիատները՝

Սննդի արդյունաբերության,
Թեթև արդյունաբերության,
Անտառային արդյունաբերության,
Հողագործության,
Հացահատիկային և անասնաբուծական խորհանտեսությունների,
Ֆինանսների,
Ներքին առևտրի,
Ներքին գործերի,
Արդարադատության,
Առողջապահության:

ՀՈԴՎԱԾ 56. Վրացական ԽՍՀ հանրապետական Ժողովրդական Կոմիսարիատներ հանդիսանում են հետևյալ Ժողովրդական Կոմիսարիատները՝

Լուսավորության,
Տեղական արդյունաբերության,
Կոմունալ տնտեսության,
Սոցիալական ապահովության։

ՀՈԴՎԱԾ 57. Վրացական ԽՍՀ մլութենական – հանրապետական ժողովրդական Կոմիսարիատները ղեկավարում են Վրացական ԽՍՀ պետական կառավարման իրենց հանձնարարված ճյուղերը, բացառությամբ միայն սահմանափակ թվով ձեռնարկությունների՝ ըստ ԽՍՀ Միության Գերագույն Խորհրդի Նախագահության կողմից հաստատված ցուցակի, յենթարկվելով ինչպես Վրացական ԽՍՀ ժողովրդական Կոմիսարների Խորհրդին, նույնպես և ԽՍՀ Միության համապատասխան մլութենական – հանրապետական ժողովրդական Կոմիսարիատներին։

ՀՈԴՎԱԾ 58. Վրացական ԽՍՀ հանրապետական ժողովրդական Կոմիսարիատները ղեկավարում են պետական կառավարման իրենց հանձնարարված ճյուղերը, յենթարկվելով անմիջականորեն Վրացական ԽՍՀ ժողովրդական Կոմիսարների Խորհրդին։

Գլուխ V.

ԱԲԽԱԶԱԿԱՆ ՅԵՎ ԱՋԱՐԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՍՈՑԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ԻՆՔՆԱՎԱՐ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ԻՇԽԱՆՈՒԹՅԱՆ ԲԱՐՁՐԱԳՈՒՅՆ ՄԱՐՄԻՆՆԵՐԸ

ՀՈԴՎԱԾ 59. Աբխազական և Աջարական Խորհրդային Սոցիալիստական Ինքնավար Հանրապետություններում պետական իշխանության բարձրագույն մարմիններ հանդիսանում են այդ հանրապետությունների Գերագույն Խորհուրդները։

ՀՈԴՎԱԾ 60. Ինքնավար հանրապետության Գերագույն Խորհուրդն ընտրում են հանրապետության քաղաքացիները 4 տարի ժամկետով՝ Ինքնավար հանրապետության Սահմանադրությամբ սահմանված ներկայացուցչության նորմաներով։

ՀՈԴՎԱԾ 61. Ինքնավար հանրապետության Գերագույն Խորհուրդը հանդիսանում է այդ հանրապետության միակ օրենսդրական մարմինը։

ՀՈԴՎԱԾ 62. Ինքնավար հանրապետության Գերագույն Խորհուրդը՝

ա) Վրացական ԽՍՀ Սահմանադրու-

թյան 24-րդ հոդվածի համաձայն, ընդունում է Ինքնավար հանրապետության Սահմանադրությունը և ներկայացնում է այն Վրացական ԽՍՀ Գերագույն Խորհրդին՝ ի հաստատություն.

բ) Վրացական ԽՍՀ Գերագույն Խորհուրդի հաստատմանն է ներկայացնում նոր շրջանների ու քաղաքների ստեղծումը, ինչպես նաև սահմանում է նրանց սահմանները.

գ) հաստատում է Ինքնավար հանրապետության ժողովրդա-տնտեսական պլանը և բյուջեն.

դ) պարզաբանում է պատվո գրերով և տալիս է Ինքնավար հանրապետության պատվավոր կոչումներ:

ՀՈԴՎԱԾ 63. Ինքնավար հանրապետության Գերագույն Խորհուրդն ընտրում է ԽՍՀ Գերագույն Խորհրդի Նախագահություն հետևյալ կազմով՝ ԽՍՀ Գերագույն Խորհրդի Նախագահության նախագահ, նրա տեղակալներ, Նախագահության քարտուղար և ԽՍՀ Գերագույն Խորհրդի Նախագահության անդամներ:

ՀՈԴՎԱԾ 64. Ինքնավար հանրապետության Գերագույն Խորհրդի Նախագահությունը հաշվետու է Ինքնավար հանրապետության Գերագույն Խորհրդին:

ՀՈԴՎԱԾ 65. Ինքնավար հանրապետության Գերագույն Խորհրդի Նախագահության լիազորությունները վերոշվում են ԽՍՀ Սահմանադրությամբ:

ՀՈԴՎԱԾ 66. Նիստերը վարելու համար Ինքնավար հանրապետության Գերագույն Խորհուրդն ընտրում է ԽՍՀ Գերագույն Խորհրդի նախագահ և նրա տեղակալներ:

ՀՈԴՎԱԾ 67. Ինքնավար հանրապետության Գերագույն Խորհուրդը կազմում է Ինքնավար հանրապետության Կառավարություն — ԽՍՀ Ժողովրդական Կոմիսարների Խորհուրդ:

Գլուխ VI.

ԱԲԽԱԶԱԿԱՆ ՅԵՎ ԱՋԱՐԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՍՈՑԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ԻՆՔՆԱՎԱՐ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ ՄԱՐՄԻՆՆԵՐԸ

ՀՈԴՎԱԾ 68. Աբխազական և Աջարական ԽՍՀ պետական իշխանության բարձրա-

գուն գործադիր և կարգադրիչ մարմինը հանդիսանում է ԽՍՀ Ժողովրդական Կոմիսարների Խորհուրդը։

ՀՈԴՎԱԾ 69. Ինքնավար հանրապետության Ժողովրդական Կոմիսարների Խորհուրդը պատասխանատու է Ինքնավար հանրապետության Գերագույն Խորհրդի առջև և հաշվետու է նրան, իսկ Ինքնավար հանրապետության Գերագույն Խորհրդի նստաշրջանների միջև ընկած ժամանակաշրջանում՝ Ինքնավար Հանրապետության Գերագույն Խորհրդի Նախագահության առջև, վերին հաշվետու է։

ՀՈԴՎԱԾ 70. ԽՍՀ Ժողովրդական Կոմիսարների Խորհուրդը հրատարակում է վորոշումներ ու կարգադրություններ ԽՍՀ Միության, Վրացական ԽՍՀ և Ինքնավար հանրապետության օրենքների, ԽՍՀ Միության և Վրացական ԽՍՀ Ժողովրդական Կոմիսարների Խորհուրդների վորոշումների ու կարգադրությունների հիման վրա և ի կատարումն նրանց ու ստուգում է նրանց կատարումը։

ՀՈԴՎԱԾ 71. ԽՍՀ Ժողովրդական Կոմիսարների Խորհուրդն իրավունք ունի բեկանել ԽՍՀ Ժողովրդական Կոմիսարների հրամաններն ու հրահանգները, աշխատավորների պատգամավորների շրջանային ու քաղաքային Խորհուրդների գործադիր կոմիտեների վորոշումներն ու կարգադրությունները ԽՍՀ տերիտորիայում, ինչպես նաև կասեցնել աշխատավորների պատգամավորների շրջանային ու քաղաքային Խորհուրդների վորոշումներն ու կարգադրությունները։

ՀՈԴՎԱԾ 72. Ինքնավար հանրապետության Ժողովրդական Կոմիսարների Խորհուրդը կազմվում է Ինքնավար հանրապետության Գերագույն Խորհրդի կողմից հետևյալ կազմով՝

Ինքնավար հանրապետության Ժողովրդական Կոմիսարների Խորհրդի նախագահ.

Ժողովրդական Կոմիսարների Խորհրդի նախագահի տեղակալներ.

Պետական պլանային հանձնաժողովի նախագահ.

Ժողովրդական կոմիսարներ՝

Հողագործության,

Ֆինանսների,
Ներքին առևտրի,
Ներքին գործերի,
Արդարադատության,
Առողջապահության,
Լուսավորության,
Տեղական արդյունաբերության,
Կոմունալ տնտեսության,
Սոցիալական ապահովագրության,
Ճանապարհային վարչության պետ,
Մթերումների կոմիտեի լիազոր,
Արվեստների գործերի Վարչության պետ,
յուր, բացի դրանից, հանրապետության տնտեսության առանձնահատկություններին համապատասխան, Վրացական ԽՍՀ Գերագույն Խորհրդի հաստատումով— ժողովրդական կոմիսարներ՝
Սննդի արդյունաբերության,
Թեթև արդյունաբերության,
Անտառային արդյունաբերության։

ՀՈԴՎԱԾ 73. Ինքնավար հանրապետության ժողովրդական կոմիսարները ղեկավարում են Ինքնավար հանրապետության իրավասության մեջ մտնող պետական կառավարման ճյուղերը, համաձայն Վրացական ԽՍՀ և ԽՍԻՀ Սահմանադրությունների։

ՀՈԴՎԱԾ 74. Ինքնավար հանրապետության ժողովրդական կոմիսարները հրատարակում են համապատասխան ժողովրդական կոմիսարիատների իրավասության սահմաններում հրամաններ յուր հրահանգներ ԽՍՀ Միության, Վրացական ԽՍՀ և ԽՍԻՀ օրենքների, ԽՍՀ Միության, Վրացական ԽՍՀ և ԽՍԻՀ ժողովրդական կոմիսարների Խորհուրդների վճռաշումների ու կարգադրությունների, Վրացական ԽՍՀ ժողովրդական կոմիսարների հրամանների ու հրահանգների հիման վրա և ի կատարումն նրանց։

ՀՈԴՎԱԾ 75. Ինքնավար հանրապետության ժողովրդական կոմիսարիատները ղեկավարում են պետական կառավարման իրենց հանձնարարված ճյուղերը, յուրաքանչյուրով ինչպես ԽՍԻՀ ժողովրդական կոմիսարների Խորհրդին, նույնպես և Վրացական ԽՍՀ համապատասխան ժողովրդական կոմիսարիատներին։

Գլուխ VII.

ՀԱՐԱՎ-ՈՍԵԹԻԱՅԻ ԻՆՔՆԱՎԱՐ ՄԱՐԶԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ԻՇԽԱՆՈՒԹՅԱՆ ՄԱՐՄԻՆՆԵՐԸ

ՀՈԴՎԱԾ 76. Հարավ-Ոսեթիայի Ինքնավար մարզի պետական իշխանության մարմին հանդիսանում է Հարավ-Ոսեթիայի Ինքնավար մարզի աշխատավորների պատգամավորների Խորհուրդը։

ՀՈԴՎԱԾ 77. Հարավ-Ոսեթիայի Ինքնավար մարզի աշխատավորների պատգամավորների Խորհուրդն ընտրում են Հարավ-Ոսեթիայի Ինքնավար մարզի քաղաքացիները յերկու տարի ժամանակով, 2.500 բնակչությանը մի պատգամավոր նորմայով։

ՀՈԴՎԱԾ 78. Հարավ-Ոսեթիայի Ինքնավար մարզի աշխատավորների պատգամավորների Խորհուրդը ղեկավարում է իրեն յենթակա կառավարման մարմինների գործունեությունը, ապահովում է պետական կարգի պահպանությունը, որենքների պահպանումը և քաղաքացիների իրավունքների պահպանումը, ղեկավարում է տեղական անտեսական ու կուլտուրական շինարարությունը, հաստատում է մարզային բյուջեն և մարզային ժողովրդատնտեսական պլանը։

ՀՈԴՎԱԾ 79. Հարավ-Ոսեթիայի Ինքնավար մարզի աշխատավորների պատգամավորների Խորհուրդն ընդունում է վորոշումներ և տալիս է կարգադրություններ ԽՍՀ Միության և Վրացական ԽՍՀ որենքներով նրան ընձեռված իրավունքների սահմանում։

ՀՈԴՎԱԾ 80. Հարավ-Ոսեթիայի Ինքնավար մարզի աշխատավորների պատգամավորների Խորհրդի գործադիր և կարգադրիչ մարմինը հանդիսանում է Հարավ-Ոսեթիայի Ինքնավար մարզի աշխատավորների պատգամավորների Խորհրդի գործադիր կոմիտեն, վորն ընտրվում է Հարավ-Ոսեթիայի Ինքնավար մարզի աշխատավորների պատգամավորների Խորհրդի կողմից՝ կազմված նախագահից, նախագահի յերկու տեղակալից, քարտուղարից և 7 անդամից։

ՀՈԴՎԱԾ 81. Պետական կառավարման առանձին ճյուղերի ղեկավարության հա-

մար Հարավ-Ոսեթիայի Ինքնավար մարզի աշխատավորների պատգամավորների Խորհրդի գործադիր կոմիտեն կազմում է ներքոհիշյալ բաժինները.

Հողային,
Ֆինանսային,
Ներքին առևտրի,
առողջապահության,
ժողովրդական կրթության,
տեղական արդյունաբերության,
կոմունալ տնտեսության,
անտառային տնտեսության,
սոցիալական ապահովության,
ճանապարհային,
ընդհանուր,
արվեստների գործերի,
պլանային հանձնաժողով,
կադրերի սեկտոր՝ գործկոմի նախագահին կից,

յեվ, բացի դրանից, Հարավ - Ոսեթիայի Ինքնավար մարզի աշխատավորների պատգամավորների Խորհրդի գործադիր կոմիտեին կից կան՝

Ներքին գործերի Ժողովրդական կոմիսարիատի Վարչություն,

Մթերումների Կոմիտեի լիազոր։

ՀՈԴՎԱԾ 82. Հարավ-Ոսեթիայի Ինքնավար մարզի բաժիններն ու վարչություններն իրենց գործունեության մեջ յենթարկվում են ինչպես Հարավ-Ոսեթիայի Ինքնավար մարզի աշխատավորների պատգամավորների Խորհրդին և նրա գործադիր կոմիտեին, այնպես և Վրացական ԽՍՀ համապատասխան Ժողովրդական Կոմիսարիատներին։

ՀՈԴՎԱԾ 83. Հարավ-Ոսեթիայի Ինքնավար մարզի պետական իշխանության չբրջանային, քաղաքային և գյուղական մարմինները կազմվում են ներկա Սահմանադրության 8-րդ գլխի հիման վրա։

Գլուխ VIII.

ՊԵՏԱԿԱՆ ԻՇԽԱՆՈՒԹՅԱՆ ՏԵՂԱԿԱՆ ՄԱՐՄԻՆՆԵՐԸ

ՀՈԴՎԱԾ 84. Հարավային - Ոսեթիայի Ինքնավար մարզում և Վրացական Խորհրդային Սոցիալիստական Հանրապետության շրջաններում, քաղաքներում, ավաններում և

գյուղերում պետական իշխանության մարմիններ են հանդիսանում աշխատավորների պատգամավորների Խորհուրդները։

ՀՈԴՎԱԾ 85. Աշխատավորների պատգամավորների շրջանային, քաղաքային, խոշոր քաղաքներում շրջանային, ավանային և գյուղական Խորհուրդներն ընտրվում են համապատասխան շրջանի, քաղաքի, ավանի, գյուղի աշխատավորների կողմից յերկու տարի ժամանակով։

ՀՈԴՎԱԾ 86. Աշխատավորների պատգամավորների շրջանային Խորհուրդներն ընտրվում են 300 բնակչությանը մի պատգամավոր նորմայով։

ՀՈԴՎԱԾ 87. Աշխատավորների պատգամավորների քաղաքային Խորհուրդներն ընտրվում են հետևյալ նորմայով՝ Փոթի քաղաքում՝ 200 բնակչությանը մի պատգամավոր, Բութայիսի քաղաքում — 400 բնակչությանը մի պատգամավոր, Թբիլիսի քաղաքում—700 բնակչությանը մի պատգամավոր, մնացած քաղաքներում՝ ա) մինչև 10·000 բնակչությամբ՝ 100 հոգուն մի պատգամավոր, բ) ավելի քան 10·000 բնակչությամբ՝ 150 հոգուն մի պատգամավոր։

ՀՈԴՎԱԾ 88. Աշխատավորների պատգամավորների ավանային ու գյուղական Խորհուրդներն ընտրվում են՝ նայած ավանային և գյուղական Խորհրդի գործունեության շրջանի չափերին—վոչ պակաս, քան 50, և վոչ ավելի, քան 150 բնակչությունից—մեկ պատգամավոր։

Աշխատավորների պատգամավորների ավանային ու գյուղական Խորհուրդների համար ընտրական նորմաները սահմանվում են «Վրացական ԽՍՀ աշխատավորների պատգամավորների Խորհուրդների ընտրությունների կանոնադրությամբ», ներկա հոդվածում մատնանշված ընտրական նորմաների սահմաններում։

ՀՈԴՎԱԾ 89. Աշխատավորների պատգամավորների Խորհուրդները (շրջանի, քաղաքի, գյուղի) ղեկավարում են կուլտուրաքաղաքական և տնտեսական շինարարությունն իրենց տերիտորիայում, սահմանում են տեղական բյուջեն, ղեկավարում են իրենց յենթակա կառավարման մարմինների գործունեությունը, ապահովում

են պետական կարգի պահպանումը, աջակցում են յերկրի պաշտպանունակության ուժեղացմանը, ապահովում են որենքների պահպանումը և քաղաքացիների իրավունքների պահպանումը։

ՀՈԴՎԱԾ 90. Աշխատավորների պատգամավորների Խորհուրդներն ընդունում են վորոշումներ և անում են կարգադրություններ ԽՍՀ Միության, Վրացական ԽՍՀ և Ինքնավար հանրապետության որենքներով նրանց ընձեռած որենքների սահմաններում։

ՀՈԴՎԱԾ 91. Աշխատավորների պատգամավորների շրջանային Խորհուրդների նստաշրջանները հրավիրվում են նրանց գործադիր կոմիտեների կողմից վոչ ուշ, քան տարեկան վեց անգամ։

ՀՈԴՎԱԾ 92. Աշխատավորների պատգամավորների քաղաքային, ավանային յեվ գյուղական Խորհուրդների նստաշրջաններ հրավիրում են նրանց գործադիր մարմինները վոչ պակաս, քան ամսական մեկ անգամ։

ՀՈԴՎԱԾ 93. Աշխատավորների պատգամավորների շրջանային, քաղաքային, ավանային և գյուղական Խորհուրդների գործադիր ու կարգադրիչ մարմիններ հանդիսանում են նրանց ընտրած գործադիր կոմիտեները՝ բաղկացած նախագահից, նրա տեղակալներից, քարտուղարից և անդամներից։

ՀՈԴՎԱԾ 94. Աշխատավորների պատգամավորների վոչ ավելի, քան 500 բնակչություն միավորող ավանային ու գյուղական Խորհուրդների գործադիր ու կարգադրիչ մարմիններ հանդիսանում են այդ Խորհուրդների կողմից ընտրվող նախագահը, նրա տեղակալը և քարտուղարը։

ՀՈԴՎԱԾ 95. Աշխատավորների պատգամավորների Խորհուրդների (շրջանի, քաղաքի, գյուղի) գործադիր կոմիտեներն իրականացնում են կուլտուր-քաղաքական և տնտեսական շինարարության ղեկավարությունն իրենց տերիտորիայում՝ աշխատավորների պատգամավորների համապատասխան Խորհուրդների և վերադաս պետական մարմինների վորոշումների հիման վրա։

ՀՈԴՎԱԾ 96. Աշխատավորների պատգամավորների շրջանային ու քաղաքային

Խորհուրդներն իրենց նստաշրջանի ժամանակ ընտրում են նախագահ և քարտուղար՝ նստաշրջանի նիստերը վարելու համար։

ՀՈԴՎԱԾ 97. Գյուղական Խորհրդի նախագահը հրավիրում է գյուղական Խորհուրդը և վարում նրա նիստերը։

ՀՈԴՎԱԾ 98. Աշխատավորների պատգամավորների Խորհուրդների գործադիր մարմիններն անմիջականորեն հաշվետու չեն ինչպես իրենց ընտրող աշխատավորների պատգամավորների Խորհրդին, նույնպես և աշխատավորների պատգամավորների վերադաս Խորհրդի գործադիր մարմնին։

ՀՈԴՎԱԾ 99. Աշխատավորների պատգամավորների Խորհուրդների վերադաս գործադիր կոմիտեներն իրավունք ունեն բեկանել ստորադաս գործադիր կոմիտեների վորոշումներն ու կարգադրությունները և կասեցնել աշխատավորների պատգամավորների ստորադաս Խորհուրդների վորոշումներն ու կարգադրությունները։

ՀՈԴՎԱԾ 100. Աշխատավորների պատգամավորների վերադաս Խորհուրդներն իրավունք ունեն բեկանել աշխատավորների պատգամավորների ստորադաս Խորհուրդ-

ների և նրանց գործադիր կոմիտեների վորոշումներն ու կարգադրությունները։

ՀՈԴՎԱԾ 101. Պետական կառավարման առանձին ճյուղերի անմիջական ղեկավարության համար աշխատավորների պատգամավորների շրջանային ու քաղաքային Խորհուրդները կազմում են գործադիր կոմիտեների բաժիններ։

ՀՈԴՎԱԾ 102. Աշխատավորների պատգամավորների շրջանային Խորհուրդները կազմում են գործադիր կոմիտեների հետևյալ բաժինները.

հողային,
ժողովրդական կրթության,
ֆինանսական,
ներքին առևտրի,
առողջապահության,
սոցիալական ապահովության,
ընդհանուր,
ճանապարհային,
պլանային հանձնաժողով,
կադրերի սեկտոր՝ գործկոմի նախագահին կից,

և, բացի դրանից, շրջանի տնտեսության առանձնահատկություններին համապա-

տասխան, Վրացական ԽՍՀ Գերագույն Խորհրդի, ինքնավար հանրապետությունների Գերագույն Խորհուրդների և Ինքնավար մարզի աշխատավորների պատգամավորների Խորհրդի հաստատումով աշխատավորների պատգամավորների շրջանային Խորհուրդները կազմում են կոմունալ յեվ տեղական արդյունաբերության բաժիններ։

ՀՈԴՎԱԾ 103. Շրջանի պայմաններին համապատասխան, ԽՍՀ Միության և Վրացական ԽՍՀ օրենքների հիման վրա, Վրացական ԽՍՀ Գերագույն Խորհրդի, ինքնավար հանրապետությունների Գերագույն Խորհուրդների և Ինքնավար մարզի աշխատավորների պատգամավորների Խորհրդի հաստատումով, Ներքին գործերի Ժողովրդական Կոմիսարիատն աշխատավորների պատգամավորների շրջանային Խորհուրդներին կից ստեղծում է իր վարչությունները։

ՀՈԴՎԱԾ 104. Աշխատավորների պատգամավորների քաղաքային Խորհուրդներն ստեղծում են գործադիր կոմիտեների հետեվյալ բաժինները.

Ֆինանսային,

կոմունալ տնտեսության,
ներքին առեվտրի,
առողջապահության,
ժողովրդական կրթության,
սոցիալական ապահովության,
ընդհանուր,
պլանային հանձնաժողով,
կադրերի սեկտոր՝ գործկոմի նախագահին կից, և, բացի դրանից, քաղաքի արդյունաբերության, նրա քաղաքային ու մերձքաղաքային տնտեսության առանձնահատկություններին համապատասխան՝
տեղական արդյունաբերության,
հողային։

ՀՈԴՎԱԾ 105. Աշխատավորների պատգամավորների շրջանային Խորհուրդների բաժիններն իրենց գործունեության մեջ յենթարկվում են աշխատավորների պատգամավորների շրջանային Խորհրդին և նրա գործադիր կոմիտեին, ինչպես նաև Վրացական ԽՍՀ համապատասխան Ժողովրդական Կոմիսարիատին, իսկ Ինքնավար հանրապետություններում և Ինքնավար մարզում՝ Ինքնավար մարզի համապատասխան Ժողովրդական Կոմիսարիատին կամ Ինք-

նավար մարզի գործադիր կոմիտեի համապատասխան բաժնին։

ՀՈԴՎԱԾ 106. Աշխատավորների պատգամավորների քաղաքային Խորհուրդների բաժիններն իրենց գործունեության մեջ յենթարկվում են ինչպես աշխատավորների պատգամավորների քաղաքային Խորհրդին և նրա գործադիր կոմիտեին, նույնպես և աշխատավորների պատգամավորների շրջանային Խորհրդի համապատասխան բաժնին, նաև Վրացական ԽՍՀ համապատասխան Ժողովրդական Կոմիսարիատին, իսկ ինքնավար հանրապետություններում յեվ ինքնավար մարզում՝ ինքնավար հանրապետության համապատասխան Ժողովրդական Կոմիսարիատին կամ Ինքնավար մարզի գործադիր կոմիտեի համապատասխան բաժնին։

ՀՈԴՎԱԾ 107. Թբիլիսի և Փոթի քաղաքների աշխատավորների պատգամավորների Խորհուրդների բաժիններն իրենց գործունեության մեջ յենթարկվում են ինչպես աշխատավորների պատգամավորների քաղաքային Խորհրդին և նրա գործադիր կոմիտեին, նույնպես և Վրացական ԽՍՀ

համապատասխան Ժողովրդական Կոմիսարիատին։

ՀՈԴՎԱԾ 108. Սուխումի քաղաքի աշխատավորների պատգամավորների Խորհրդի բաժիններն իրենց գործունեության մեջ յենթարկվում են ինչպես աշխատավորների պատգամավորների քաղաքային Խորհրդին և նրա գործադիր կոմիտեին, նույնպես և Աբխազական ԽՍՀ համապատասխան Ժողովրդական Կոմիսարիատին։

ՀՈԴՎԱԾ 109. Բաթումի քաղաքի աշխատավորների պատգամավորների Խորհրդի բաժիններն իրենց գործունեության մեջ յենթարկվում են ինչպես աշխատավորների պատգամավորների քաղաքային Խորհրդին և նրա գործադիր կոմիտեին, նույնպես և Աջարական ԽՍՀ համապատասխան Ժողովրդական Կոմիսարիատին։

ՀՈԴՎԱԾ 110. Ստալինիր քաղաքի աշխատավորների պատգամավորների Խորհրդի բաժիններն իրենց գործունեության մեջ յենթարկվում են ինչպես աշխատավորների պատգամավորների քաղաքային Խորհրդին և նրա գործադիր կոմիտեին, նույնպես և Հարավ-Օսեթիայի Ինքնավար

մարդի աշխատավորների պատգամավորների Խորհրդի գործադիր կոմիտեի համապատասխան բաժնին։

ՀՈԴՎԱԾ 111. Աշխատավորների պատգամավորների Խորհրդի լիազորությունների լրանալուց հետո նրանց գործադիր ու կարգադրիչ մարմինները պահում են իրենց լիազորությունները մինչև նորընտիր Խորհուրդների կողմից նոր գործադիր և կարգադրիչ մարմինների ստեղծումը։

Գլուխ IX.

ՎՐԱՑԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՍՈՑԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԲՅՈՒՋԵՆ

ՀՈԴՎԱԾ 112. Վրացական Խորհրդային Սոցիալիստական Հանրապետության պետական բյուջեն կազմում է Վրացական ԽՍՀ Ժողովրդական Կոմիսարների Խորհուրդը և ներկայացնում այն Վրացական ԽՍՀ Գերագույն Խորհրդին՝ ի հաստատություն։

ՀՈԴՎԱԾ 113. Վրացական ԽՍՀ Գերագույն Խորհուրդն ընտրում է բյուջետային

հանձնաժողով, որը զեկուցում է Գերագույն Խորհրդին իր յեզրակացությունը Վրացական ԽՍՀ պետական բյուջեի վերաբերյալ։

ՀՈԴՎԱԾ 114. Վրացական ԽՍՀ Գերագույն Խորհրդի կողմից հաստատված Վրացական ԽՍՀ պետական բյուջեն հրապարակվում է ի գիտություն բոլորի։

ՀՈԴՎԱԾ 115. Վրացական ԽՍՀ պետական բյուջեի կատարման վերաբերյալ հաշվետվությունը հաստատվում է Վրացական ԽՍՀ Գերագույն Խորհրդի կողմից և հրապարակվում է ի գիտություն բոլորի։

ՀՈԴՎԱԾ 116. Աբխազական և Աջարական Ինքնավար հանրապետությունների, Հարավ-Օսեթիայի Ինքնավար մարզի բյուջեների և շրջանային, քաղաքային, ավանային ու գյուղական Խորհուրդների տեղական բյուջեների մեջ ներառվում են տեղական տնտեսությունից ստացվող յեկամուտները, նրանց տերրիտորիայում ստացվող պետական յեկամուտներից յեղած հատկացումները, ինչպես նաև ստացում-

ները տեղական հարկերից ու գանձումներից՝ ԽՍՀ Միության և Վրացական ԽՍՀ որենադրությամբ սահմանված չափերով։

Գլուխ X.

ԴԱՏԱՐԱՆ ՅԵՎ ԴԱՏԱԽԱԶՈՒԹՅՈՒՆ

ՀՈԴՎԱԾ 117. Վրացական Խորհրդային Սոցիալիստական Հանրապետության մեջ արդարադատությունն իրականացվում է Վրացական ԽՍՀ Գերագույն Դատարանի, Աբխազական և Աջարական Ինքնավար Հանրապետությունների Գերագույն դատարանների, Հարավ-Օսեթիայի Ինքնավար մարզի դատարանի, ԽՍՀ Միության Գերագույն Խորհրդի վորոշմամբ ստեղծվող հատուկ դատարանների, ժողովրդական դատարանների միջոցով։

ՀՈԴՎԱԾ 118. Գործերի քննությունը բոլոր դատարաններում կատարվում է ժողովրդական ատենակալների մասնակցությամբ, բացի որենքով հատկապես նախատեսված դեպքերից։

ՀՈԴՎԱԾ 119. Վրացական ԽՍՀ Գերագույն Դատարանը հանդիսանում է Վրացական ԽՍՀ բարձրագույն դատական մարմինը։ Վրացական ԽՍՀ Գերագույն Դատարանի վրա դրվում է Վրացական ԽՍՀ, Աբխազական և Աջարական Ինքնավար Հանրապետությունների և Հարավ-Օսեթիայի Ինքնավար մարզի բոլոր դատարանական մարմինների դատական գործունեության հսկողությունը։

ՀՈԴՎԱԾ 120. Վրացական ԽՍՀ Գերագույն Դատարանն ընտրվում է Վրացական ԽՍՀ Գերագույն Խորհրդի կողմից հինգ տարի ժամանակով։

ՀՈԴՎԱԾ 121. Ինքնավար Հանրապետությունների Գերագույն դատարաններն ընտրվում են Ինքնավար Հանրապետությունների Գերագույն Խորհուրդների կողմից հինգ տարի ժամանակով։

ՀՈԴՎԱԾ 122. Հարավ-Օսեթիայի Ինքնավար մարզի դատարանն ընտրվում է Հարավ-Օսեթիայի Ինքնավար մարզի աշխատավորների պատգամավորների Խորհրդի կողմից հինգ տարի ժամանակով։

ՀՈԴՎԱԾ 123. Ժողովրդական դատարաններն ընտրում են չորսանի քաղաքացի-

ները՝ ընդհանուր, ուղղակի և հավասար ընտրական իրավունքի հիման վրա, գաղտնի քվեարկությամբ, յերեք տարի ժամանակով։

ՀՈԴՎԱԾ 124. Վրացական ԽՍՀ տերրիտորիայում դատավարությունը կատարվում է վրացական լեզվով կամ Ինքնավար հանրապետության, կամ Ինքնավար մարզի լեզվով, այդ լեզվին չտիրապետող անձանց համար ապահովելով լիակատար ծանոթացում գործի նյութերին թարգմանի միջոցով, ինչպես նաև դատարանում մայրենի լեզվով հանդես գալու իրավունքը։

ՀՈԴՎԱԾ 125. Գործերի քննությունը Վրացական ԽՍՀ բոլոր դատարաններում, վոր չափով որենքը բացառություններ չի նախատեսել, կատարվում է դռնբաց, ապահովելով մեղադրյալի պաշտպանության իրավունքը։

ՀՈԴՎԱԾ 126. Դատավորներն անկախ են և յենթարկվում են միայն որենքին։

ՀՈԴՎԱԾ 127. Բոլոր ժողովրդական կոմիսարիատների և նրանց դերատեսչությանը յենթակա հիմնարկությունների,

ինչպես և առանձին պաշտոնատար անձանց, ինչպես նաև Վրացական ԽՍՀ տերրիտորիայում քաղաքացիների կողմից ուրենքները ճշգրիտ կերպով կատարելու բարձրագույն հսկողությունն իրականացվում է ինչպես անմիջականորեն ԽՍՀ Միության Դատախազության կողմից, նույնպես և Վրացական ԽՍՀ Դատախազի միջոցով։

ՀՈԴՎԱԾ 128. Վրացական ԽՍՀ, Ինքնավար հանրապետությունների և Ինքնավար մարզի դատախազները նշանակվում են ԽՍՀ Միության Դատախազի կողմից հինգ տարի ժամանակով։

ՀՈԴՎԱԾ 129. Շրջանային և քաղաքային դատախազները նշանակվում են Վրացական ԽՍՀ Դատախազի կողմից՝ ԽՍՀ Միության Դատախազի հաստատությամբ՝ հինգ տարի ժամանակով։

ՀՈԴՎԱԾ 130. Դատախազության մարմիններն իրենց ֆունկցիաներն իրագործում են անկախ տեղական վորևե մարմնից, յենթարկվելով միմիայն ԽՍՀ Միության Դատախազին։

Գլուխ XI.

ՔԱՂԱՔԱՑԻՆԵՐԻ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ԻՐԱՎՈՒՆՔՆԵՐԸ ՅԵՎ ՊԱՐՏԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

ՀՈԴՎԱԾ 131. Վրացական Խորհրդային Սոցիալիստական Հանրապետության քաղաքացիներն ունեն աշխատանքի իրավունք, այսինքն՝ յերաշխավորված աշխատանք ստանալու իրավունք, իրենց աշխատանքի քանակի ու վորակի համապատասխան վարձատրությամբ:

Աշխատանքի իրավունքն ապահովվում է ժողովրդական տնտեսության սոցիալիստական կազմակերպումով, խորհրդային հասարակության արտադրողական ուժերի անշեղ աճումով, տնտեսական ճգնաժամերի հնարավորության վերացումով և գործազրկության լուծարքով:

ՀՈԴՎԱԾ 132. Վրացական ԽՍՀ քաղաքացիներն ունեն հանգստի իրավունք:

Հանգստի իրավունքն ապահովվում է աշխատանքային որվա կրճատումով բանվորների ճնշող մեծամասնության համար մինչև յոթ ժամ, բանվորների ու ծառայողների համար սահմանելով ամենամյա արձակուրդներ աշխատավարձի պահպանումով, տրամադրելով սանատորիաների, հանգստյան տների, ակումբների լայն ցանց աշխատավորներին սպասարկելու համար:

ՀՈԴՎԱԾ 133. Վրացական ԽՍՀ քաղաքացիներն ունեն նյութական ապահովության իրավունք ծերության, ինչպես և հիվանդության և աշխատունակությունը կորցնելու դեպքում:

Այդ իրավունքն ապահովվում է բանվորների ու ծառայողների՝ պետության հաշվին կատարվող սոցիալական ապահովագրության լայն ծավալմամբ, աշխատավորներին ձրի բժշկական ողնություն ցույց տալով, աշխատավորներին ողտագործման համար կուրորտների լայն ցանց տրամադրելով:

ՀՈԴՎԱԾ 134. Վրացական ԽՍՀ քաղաքացիները կրթության իրավունք ունեն:

Այդ իրավունքն ապահովվում է ընդհանուր պարտադիր տարրական կրթությամբ, ձրի կրթությամբ, ներառյալ բարձրագույն կրթությունը, պետական թոշակների սիս-

տեմով բարձրագույն դպրոցի ուսանողների ճնշող մեծամասնության համար, մայրենի լեզվի ուսուցումով դպրոցներում, աշխատավորների ձրի արտադրական, տեխնիկական և ագրոնոմիական ուսուցման կազմակերպումով գործարաններում, խորհրդտեսություններում, մեքենատրակտորային կայաններում յեվ կոլտնտեսություններում:

ՀՈԴՎԱԾ 135. Վրացական ԽՍՀ մեջ կնոջը տրվում են տղամարդուն հավասար իրավունքներ տնտեսական, պետական, կուլտուրական և հասարակական – քաղաքական կյանքի բոլոր ասպարեզներում:

Կանանց այդ իրավունքների իրագործման հնարավորությունն ապահովվում է՝ տալով կնոջը տղամարդուն հավասար իրավունքներ աշխատանքի, աշխատավարձի, հանգստի, սոցիալական ապահովագրության և կրթության նկատմամբ, մոր և մանկան շահերի պետական պահպանության մասնավորապես, հղիության դեպքում տալով կնոջն արձակուրդ, պահպանելով աշխատավարձը, ծննդատների, մանկական մսուրների և մանկապարտեզների լայն ցանցով:

ՀՈԴՎԱԾ 136. Վրացական ԽՍՀ քաղաքացիների իրավահավասարությունը՝ անկախ նրանց ազգությունից և ռասայից, տնտեսական, պետական, կուլտուրական և հասարակական – քաղաքական կյանքի բոլոր ասպարեզներում՝ անխախտ որենք և հանդիսանում:

Իրավունքների վորևե ուղղակի կամ անուղղակի սահմանափակում և, ընդհակառակը, քաղաքացիների ուղղակի կամ անուղղակի առավելությունների սահմանում ըստ նրանց ռասայական և ազգային պատկանելության, հավասարապես և ռասայական կամ ազգային բացառիկության, կամ ատելության ու արհամարհանքի սմենն մի քարոզ պատժվում են որենքով:

ՀՈԴՎԱԾ 137. Քաղաքացիների համար խղճի ազատությունն ապահովելու նպատակով Վրացական ԽՍՀ-ում յեկեղեցին բաժանված է պետությունից և դպրոցը՝ յեկեղեցուց: Կրոնական պաշտամունքների կատարման ազատությունը և հակակրոնական պրոպագանդի ազատությունը ճանաչվում է բոլոր քաղաքացիների համար:

ՀՈԴՎԱԾ 138. Աշխատավորների շահե-

ին համապատասխան և սոցիալիստական կարգն ամրացնելու նպատակով Վրացական ԽՍՀ քաղաքացիների համար որոնքը յերաշխավորում է՝

ա) խոսքի ազատություն,

բ) մամուլի ազատություն,

գ) ժողովների և միտինգների ազատություն,

դ) փողոցային յերթերի և ցույցերի ազատություն:

Քաղաքացիների այդ իրավունքներն ապահովվում են՝ աշխատավորներին և նրանց կազմակերպություններին տրամադրելով տպարաններ, թղթի պաշարներ, հասարակական շենքեր, փողոցներ, կապի միջոցներ և նյութական այլ պայմաններ, վորոնք անհրաժեշտ են դրանց իրականացման համար:

ՀՈԴՎԱԾ 139. Աշխատավորների շահերին համապատասխան և ժողովրդական մասսաների կազմակերպչական ինքնագործունեությունն ու քաղաքական ակտիվությունը զարգացնելու նպատակով ապահովվում է Վրացական ԽՍՀ քաղաքացիների իրավունքը՝ միավորվելու հասարակական կազմակերպությունների մեջ՝ արհեստակցական միություններ, կոոպերատիվ միավորումներ, յերիտասարդության կազմակերպություններ, սպորտային և պաշտպանողական կազմակերպություններ, կուլտուրական, տեխնիկական ու գիտական ընկերություններ, իսկ բանվոր գյուղացիական շարքերից ու աշխատավորների մյուս խավերից ամենից ավելի ակտիվ ու գիտակից քաղաքացիները համախմբվում են Համամիութենական Կոմունիստական (բոլշևիկների) կուսակցության մեջ, վորն աշխատավորների առաջավոր ջոկատն է՝ սոցիալիստական հասարակարգն ամրացնելու ու զարգացնելու համար նրանց մղած պայքարում և աշխատավորների բոլոր, ինչպես հասարակական, այնպես և պետական կազմակերպությունների դեկավար կորիզն է ներկայացնում:

ՀՈԴՎԱԾ 140. Վրացական ԽՍՀ քաղաքացիների համար ապահովվում է անձի անձեռնմխելիություն: Վոչ վոք չի կարող ձերբակալվել այլապես, քան դատարանի վորոշմամբ կամ դատախազի սանկցիայով:

ՀՈԴՎԱԾ 141. Քաղաքացիների բնակարանի անձեռնմխելիությունը և դրաղրության գաղտնիքը պահպանվում է որենքով։

ՀՈԴՎԱԾ 142. Վրացական ԽՍՀ ապատանի իրավունք է վերապահում ռասերկրյա քաղաքացիներին, վորոնք հալածվում են աշխատավորների շահերի պաշտպանության, կամ գիտական գործունեության, կամ ազգային-ազատագրական պայքարի համար։

ՀՈԴՎԱԾ 143. Վրացական ԽՍՀ յուրաքանչյուր քաղաքացի պարտավոր է պահպանել Վրացական Խորհրդային Սոցիալիստական Հանրապետության Սահմանադրությունը, կատարել որենքները, պահպանել աշխատանքի կարգապահությունը, ազնվորեն վերաբերվել դեպի հասարակական պարտքը, հարգել սոցիալիստական համակեցության կանոնները։

ՀՈԴՎԱԾ 144. Վրացական ԽՍՀ յուրաքանչյուր քաղաքացի պարտավոր է պահպանել և ամրացնել հասարակական, սոցիալիստական սեփականությունը, վորպես խորհրդային իրավակարգի սրբարան և

անձեռնմխելի հիմք, վորպես հայրենիքի հարստության և հզորության աղբյուր, վորպես բոլոր աշխատավորների ունեվոր և կուլտուրական կյանքի աղբյուր։

Հասարակական, սոցիալիստական սեփականության վրա ձեռք բարձրացնող անձերը հանդիսանում են ժողովրդի թշնամիներ։

ՀՈԴՎԱԾ 145. Ընդհանուր զինվորական պարտականությունն որենք է հանդիսանում։

Զինվորական ծառայությունը Բանվորա-Գյուղացիական Կարմիր Բանակում Վրացական ԽՍՀ քաղաքացիների պատվավոր պարտականությունն է։

ՀՈԴՎԱԾ 146. Հայրենիքի պաշտպանությունը Վրացական ԽՍՀ յուրաքանչյուր քաղաքացու սրբազան պարտքն է։ Հայրենիքին դավաճանելը՝ յերդմնազանցությունը, թշնամու կողմն անցնելը, պետության ռազմական հզորությանը վնաս հասցնելը, լրտեսությունը — պատժվում են որենքի վողջ խստությամբ, վորպես ամենածանր չարագործություն։

Գլուխ XII.

ԸՆՏՐԱԿԱՆ ՍԻՍՏԵՄԸ

ՀՈԴՎԱԾ 147. Աշխատավորների պատգամավորների բոլոր Խորհուրդների՝ Վրացական ԽՍՀ Գերագույն Խորհրդի, ինքնավար հանրապետությունների Գերագույն Խորհուրդների, Ինքնավար մարզի աշխատավորների պատգամավորների Խորհուրդների, շրջանային, քաղաքային, ավանային և գյուղական աշխատավորների պատգամավորների Խորհուրդների ընտրությունները — կատարվում են ընտրողների ընդհանուր, հավասար և ուղղակի ընտրական իրավունքի հիման վրա գաղտնի քվեարկությամբ:

ՀՈԴՎԱԾ 148. Պատգամավորների ընտրություններն ընդհանուր են. Վրացական ԽՍՀ 18 տարին լրացրած բոլոր քաղաքացիները, անկախ ռասային և ազգային պատկանելիությունից, դավանանքից, կրթական ցենզից, նստակեցությունից, սոցիալական ծագումից, գույքային դրությունից և անցյալ գործունեությունից, իրավունք ունեն մասնակցելու պատգամավորների ընտրություններին և ընտրվելու, բացառությամբ խելագարների և դատարանով ընտրական իրավունքներից զրկվելու դատապարտված անձերի:

ՀՈԴՎԱԾ 149. Պատգամավորների ընտրությունները հավասար են. ամեն մի քաղաքացի ունի մի ձայն. բոլոր քաղաքացիներն ընտրություններին մասնակցում են հավասար հիմունքներով:

ՀՈԴՎԱԾ 150. Կանայք ընտրելու և ընտրվելու իրավունքից ոգտվում են տղամարդկանց հետ համահավասար:

ՀՈԴՎԱԾ 151. Կարմիր Բանակի շարքերում գտնվող քաղաքացիները բոլոր քաղաքացիներին համահավասար ոգտվում են ընտրելու և ընտրվելու իրավունքից:

ՀՈԴՎԱԾ 152. Պատգամավորների ընտրություններն ուղղակի են. ընտրություններն աշխատավորների պատգամավորների բոլոր Խորհուրդներում, սկսած աշխատավորների պատգամավորների գյուղական և քաղաքային Խորհրդից մինչև Վրացական ԽՍՀ Գերագույն Խորհուրդը, քաղաքացիները կատարում են անմիջակա-

նորեն, ուղղակի ընտրությունների միջոցով։

ՀՈԴՎԱԾ 153. Պատգամավորների ընտրությունների ժամանակ քվեարկությունը հանդիսանում է գաղտնի։

ՀՈԴՎԱԾ 154. Ընտրությունների ժամանակ թեկնածուներն առաջարկվում են ըստ ընտրական շրջանների։

Թեկնածուներ առաջադրելու իրավունքն ապահովվում է աշխատավորների հասարակական կազմակերպությունների և ընկերությունների՝ կոմունիստական կուսակցական կազմակերպությունների, պրոֆեսիոնալ միությունների, կոոպերատիվների, յերիտասարդության կազմակերպությունների, կուլտուրական ընկերությունների համար։

ՀՈԴՎԱԾ 155. Յուրաքանչյուր պատգամավոր պարտավոր է ընտրողների առջև հաշիվ տալ իր աշխատանքի և աշխատավորների պատգամավորների Խորհրդի աշխատանքի մասին և կարող է ամեն ժամանակ յետ կանչվել ընտրողների մեծամասնության վորոշմամբ՝ որենքով սահմանված կարգով։

Գլուխ XIII.

ԼԵԶՈՒՆ, ԳԵՐԲԸ, ԴՐՈՇԱԿԸ ՅԵՎ ՄԱՅՐԱՔԱՂԱՔԸ

ՀՈԴՎԱԾ 156. Վրացական ԽՍՀ պետական լեզուն հանդիսանում է վրացական լեզուն։

Վրացական ԽՍՀ տերիտորիայում բնակվող ազգային փոքրամասնությունների համար ապահովվում է մայրենի լեզվի ազատ զարգացման ու գործադրման իրավունքը ինչպես իրենց կուլտուրական, նույնպես և պետական հիմնարկություններում։

ՀՈԴՎԱԾ 157. Որենքները, ինչպես նաև Վրացական ԽՍՀ Գերագույն Խորհրդի Նախագահության հրամանագրերն ու բացատրությունները, Վրացական ԽՍՀ Ժողովրդական Կոմիսարների Խորհրդի վորոշումներն ու կարգադրությունները հրապարակվում են վրացական լեզվով, իսկ ինքնավար հանրապետությունների և ինքնավար մարզի համար՝ վրացական լեզվով

և Ինքնավար հանրապետության կամ Ինքնավար մարզի լեզվով։

ՀՈԴՎԱԾ 158. Որենքները, ինչպես նաև Ինքնավար հանրապետությունների Գերագույն Խորհրդի Նախագահության հրամանագրերն ու բացատրությունները, Ինքնավար հանրապետությունների ժողովրդական Կոմիսարների Խորհրդի վորոշումներն ու կարգադրությունները, Ինքնավար մարզի աշխատավորների պատգամավորների Խորհրդի գործադիր կոմիտեյի վորոշումներն ու կարգադրությունները հրապարակվում են Ինքնավար հանրապետության կամ Ինքնավար մարզի լեզվով և վրացական լեզվով։

ՀՈԴՎԱԾ 159. Վրացական ԽՍՀ դերբը բաղկացած է կլոր կարմիր դաշտից, վորի վերին մասում նկարված է հնգաթել լուսավոր աստղ, ճառագայթները վառած վողջ դաշտի վրա, ներքևում՝ ճյունածածկ լերկնագույն լեռնաշղթա, աջ կողմում՝ վոսկեգույն հասկեր և ձախ կողմում՝ վոսկեգույն վաղեր խաղողի ճյութերով։ Հասկերի և վաղերի ծայրերն իրար են միաձուլված լեռնաշղթայի ստորոտում, դաշ-

տի ստորին մասում։ Մեջտեղի մեծ մասը գրավում են վոսկեգույն մանգաղի ու մուրճի պատկերները, վորոնք հպվում են՝ վերևում լուսավոր աստղին, ներքևում լեռնաշղթայի գագաթին, իսկ կողքերից՝ հասկերին ու վաղերին։ Դաշտի շուրջը կա մակագրություն յերկու լեզվով՝ վրացերեն և ռուսերեն — «Պրոլետարներ բոլոր յերկրների, միացե՛ք»։ Գերբը շրջափակված է վրացական վոճի որնամենտներով։

ՀՈԴՎԱԾ 160. Վրացական ԽՍՀ դրոշակը բաղկացած է կարմիր գույնի կտավից։ Նրա ձախ անկյունում, վերևից, քառակուսու մեջ, վորի կողմերը հավասար են ամբողջ քաթանի յերկարության մեկ քառորդին, դեսեղված է «Վրացական ԽՍՀ» վոսկեգույր մակագրությունը վրացական լեզվով։

ՀՈԴՎԱԾ 161. Վրացական ԽՍՀ մայրաքաղաքը հանդիսանում է Թբիլիսի քաղաքը։

Գլուխ XIV.

ՍԱՀՄԱՆԱԳՐՈՒԹՅԱՆ ՓՈՓՈԽՄԱՆ ԿԱՐԳԸ

ՀՈԴՎԱԾ 162. Վրացական Խորհրդային Սոցիալիստական Հանրապետության Սահմանագրության փոփոխումը կատարվում է միայն Վրացական ԽՍՀ Գերագույն Խորհրդի վորոշմամբ, ընդունված ձայների վոչ պակաս քան 2/3-ի մեծամասնությամբ։

Խորհուրդների Համավրացական Արտակարգ 8-րդ Համագումարի Նախագահություն.

Ռ. Մ. ԱԲՐԱՄՅԱՆ	Ս. Ա. ԳՈԳԼԻՋԵ
Գ. Ա. ԱՐՈՒՏԻՆՈՎ	Շ. Ն. ԴԱԴԻԱՆԻ
Վ. Մ. ԲԱԳՐԱՋԵ	Վ. Գ. ԴԱՐԱԽՎԵԼԻՋԵ
Լ. Գ. ԲԵՐԻԱ	Վ. Գ. ԴԵԿԱՆՈԶՈՎ
Ի. Բ. ԲՈԼԳՎԱՋԵ	Ս. Ի. ԶԱՆԱՇԻԱ
Ի. Կ. ԳՎԱՍԱԼԻԱ	Ա. Ի. ԶԱՆԵԼԻՋԵ
Ա. Գ. ԳԵՈՒՐԿՈՎ	Ի. Գ. ԶԻԶՈՑԵՎ
Մ. Ա. ԳՈՐԵՋԻԱ	Ն. Ս. ԻԼՑՈՒՇԻՆ
Ա. Մ. ԿԵԿԵԼԻԱ	Մ. Տ. ՆԻՈՐԱՋԵ
Մ. Ի. ԿԻԼԱՋԵ	Տ. Գ. ՐՈՍՏՈՄԱՇՎԻԼԻ
Տ. Ա. ԿՈՐՍԱՎԵԼԻ	Վ. Վ. ՍԱՄԽԱՐԱՋԵ
Գ. Դ. ԿՈՒՐՈՒԼԱՇՎԻԼԻ	Գ. Ֆ. ՍՏՈՒՐՈՒԱ
Մ. Կ. ԼԵՎԱՆԴՈՎՍԿԻ	Մ. Ի. ԹՈՑԻՋԵ
Զ. Դ. ԼՈՐԹԻՓԱՆԻՋԵ	Ի. Գ. ՑԵՑԵԼԱՋԵ
Շ. Ս. ՄԱՏԻԿԱՇՎԻԼԻ	Ա. Դ. ԾԻԹԼԻՋԵ
Ֆ. Ցե. ՄԱԽԱՐԱՋԵ	Մ. Ցե. ՋԻԱՈՒՐԵԼԻ
Գ. Ա. ՄԳԱԼՈԲԼԻՇՎԻԼԻ	Ո. Ի. ՋԻԳԻՏԱՇՎԻԼԻ
Ա. Ի. ՄԴԵԼԱՋԵ	Դ. Ա. ՁԻՁԻՆԱՋԵ
Ցե. Դ. ՆԱՋԿԵԲԻԱ	Գ. Ի. ՋԵՆԻՋԵ

Թբիլիսի
13 փետրվարի 1937 թ.

ԲԱՆՎՈՐՆԵՐԻ, ԳՅՈՒՂԱՑԻՆԵՐԻ ՑԵՎ ԿԱՐՄԻՐ ԲԱՆՍԿԱՑԻՆՆԵՐԻ ՊԱՏԳԱՄԱՎՈՐՆԵՐԻ ԽՈՐՀՈՒՐԴՆԵՐԻ ՀԱՄԱՎՐԱՑԱԿԱՆ ԱՐՏԱԿԱՐԳ 8-ՐԴ ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԻ ՎՈՐՈՇՈՒՄԸ

ԱՆԴՐԿՈՎԿԱՍՅԱՆ ՍՈՑԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ՖԵԴԵՐԱՏԻՎ ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՎԵՐԱՑՄԱՆ ՄԱՍԻՆ

Լսելով ընկ. Գ. Մուսաբեկովի հաղորդումը Անդրկովկասյան Սոցիալիստական Ֆեդերատիվ Խորհրդային Հանրապետության վերացման մասին, Խորհուրդների Համավրացական Արտակարգ 8-րդ Համագումարը հսկայական գոհունակությամբ նշում է, որ Անդրկովկասյան Ֆեդերացիան խաղաց պատմական դեր Անդրկովկասի ժողովուրդների քաղաքական և տնտեսական կյանքում, նա ապահովեց Անդրկովկասի ժողովուրդների միջև հաստատուն աղդային խաղաղության և յեղբայրական համագործակցության սահմանումը և Վրաստանի, Ադրբեջանի ու Հայաստանի հանրապետությունների սոցիալիստական շինարարության հաղթանակը։

Իմպերիալիստական ինտերվենտների և նրանց վարձկանների, ժողովրդի դավաճանների ու մատնիչների— մենշևիկների, դաշնակների և մուսավաթիստների լծից Հոկտեմբերյան Սոցիալիստական մեծ հեղափոխությամբ ազատագրված Անդրկովկասի ժողովուրդները, բանվոր դասակարգի մեծ առաջնորդներ ԼԵՆԻՆԻ ու ՍՏԱԼԻՆԻ նախաձեռնությամբ, 1922 թվականի մարտի 12-ին ստեղծեցին Անդրկովկասյան Խորհրդային Ֆեդերատիվ Սոցիալիստական Հանրապետությունը նրա համար, որպեսզի համախմբեն իրենց ջանքերը սոցիալիստական հեղափոխության նվաճումները պաշտպանելու, փլուզումները վերացնելու յեվ տնտեսությունը բարձրացնելու, հակահեղափոխական, հակախորհրդային կուսակցությունները վերջնականորեն ջախջախելու յեվ ազգամիջյան խաղաղություն ու սերտ յեղբայրական համագործակցություն ստեղծելու համար։

Անդրկովկասյան Ֆեդերացիան կատարեց իր առջև դրված պատմական խնդիրները։

Կոմկուսակցության (բոլշեվիկների) ղեկավարությամբ, լենինյան-ստալինյան ազգային քաղաքականության դրոշի տակ Խորհրդային Իշխանությունը սոցիալիստական շինարարության հաղթանակներ ձեռք բերեց Անդրկովկասում։ Խորհրդային Իշխանությունը Անդրկովկասի հանրապետություններում ստեղծեց հզոր ինդուստրիա և նրանց դարձրեց առաջավոր ինդուստրիալ ագրարային հանրապետություններ։

Անդրկովկասի գյուղում վերջնականորեն և անվերադարձ հաղթանակեց կոլտնտեսային կարգը։ Հարյուրավոր և հազարավոր կոլտնտեսություններ կոլտնտեսային կյանքի ստալինյան կանոնադրության հիման վրա աճում են ու ամրապնդվում, ապահովելով ունևորը կյանք կոլտնտեսականների համար։

Զտեսնված բարգավաճման հասավ Անդրկովկասի ժողովուրդների՝ ձեվով ազգային, բովանդակությամբ սոցիալիստական կուլտուրան։

Վերջնականորեն ջախջախված են ժողովրդի թշնամիները — մենշևիկների, մուսավաթիստների և դաշնակների հակահեղափոխական կուսակցությունները։ Վրաս-

տանի, Ադրբեջանի և Հայաստանի ժողովուրդների միջև ամրապնդված են յեղբայրական հարաբերությունները, ժողովուրդների ստալինյան անխախտելի բարեկամությունը:

Վրաստանի, Ադրբեջանի և Հայաստանի բանվորները, գյուղացիները և աշխատավոր ինտելիգենցիան, ստեղծելով և ամրապնդելով Անդրկովկասյան Ֆեդերացիան, բուրժուական կարգերում չտեսնված և անհնարին ազգային խաղաղության որդանը, միացյալ ջանքերով ձեռք բերին սոցիալիստական շինարարության այս պատմական հաղթանակները:

Սոցիալիզմի հաղթանակը Անդրկովկասի հանրապետություններում Խորհրդային ՄԼԾ Միության պատմական զարգացման ովյալ ետապում նախապատրաստեց յեվ ստեղծեց անհրաժեշտ պայմաններ Անդրկովկասյան Ֆեդերացիայի վերացման համար:

Անդրկովկասի հանրապետությունները— Վրաստանը, Հայաստանը և Ադրբեջանը— Դաղկող սոցիալիստական տնտեսության և կուլտուրայի պայմանների ուժով ներկայումս ունեն տնտեսական և կուլտուրական ամենաբայն կապերը վոչ միայն միմյանց միջև, այլ և անմիջականորեն ԽՍՀՄ այլ հանրապետությունների հետ, վորն այդ հանրապետություններից ամեն մեկին Խորհրդային Միության ժողովուրդների յեղբայրական ընտանիքում դրել է նոր դրության մեջ և ստեղծել է անհրաժեշտ պայմաններ, վորպեսզի Անդրկովկասի հանրապետություններն անմիջականորեն մտնեն Խորհրդային Սոցիալիստական Հանրապետությունների Միության մեջ:

Ստալինյան նոր Սահմանադրությունը հսկայական հեռանկարներ է բացում Անդրկովկասի հանրապետությունների հետագա զարգացման և ծաղկման համար, և՛ լ ավելի բարձրացնելով Անդրկովկասի ժողովուրդների անքակտելի յեղբայրական միությունը:

Ցեղնելով վերոհիշյալից, Խորհուրդների Համամիությունական Արտակարգ 8-րդ Համագումարը վորոշում է.

ԽՍՀ Միության Սահմանադրության 13-րդ հոդվածին համապատասխան, վորը սահմանում է Ադրբեջանի ԽՍՀ, Վրաստա-

նի ԽՍՀ և Հայաստանի ԽՍՀ անմիջական մուտքը Խորհրդային Սոցիալիստական Հանրապետությունների Միության մեջ, անհրաժեշտ համարել Անդրկովկասյան Խորհրդային Ֆեդերատիվ Սոցիալիստական Հանրապետության և նրա դեկավար օրգանների լուծարքը, վորպես իրենց պատմական դերը կատարած։

ՀԱՆՐԱՊԵՏԱԿԱՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ
ՀՍԽՀ-ՍՍՀ
Ա. ՄՅԱՍՆԻԿՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

էջ

1. Վրացական Խորհրդային Սոցիալիստական Հանրապետության Սահմանադրությունը (հիմնական օրենքը) հաստատելու մասին . . 2
2. Վրացական Խորհրդային Սոցիալիստական Հանրապետության Գերագույն Խորհրդի ընտրությունների մասին 3

Վրացական Խորհրդային Սոցիալիստական Հանրապետության Սահմանադրությունը (հիմնական օրենքը)

3. Գլուխ I.
Հասարակական կառուցվածքը 7
4. Գլուխ II.
Պետական կառուցվածքը 12
5. Գլուխ III.
Վրացական Խորհրդային Սոցիալիստական Հանրապետության պետական իշխանության բարձրագույն մարմինները 20
6. Գլուխ IV.
Վրացական Խորհրդային Սոցիալիստական Հանրապետության պետական կառավարման մարմինները 27
7. Գլուխ V.
Աբխազական և Աջարական Խորհրդային Սոցիալիստական Ինքնավար Հանրապետությունների պետական իշխանության բարձրագույն մարմինները 35

8. Գլուխ VI.
Աբխազական և Աջարական Խորհրդային Սոցիալիստական Ինքնավար Հանրապետությունների պետական կառավարման մարմինները 37
9. Գլուխ VII.
Հարավ-Օսեթիայի Ինքնավար Մարզի պետական իշխանության մարմինները 42
10. Գլուխ VIII.
Պետական իշխանության տեղական մարմինները 45
11. Գլուխ IX.
Վրացական Խորհրդային Սոցիալիստական Հանրապետության բյուջեն 56
12. Գլուխ X.
Դատարան և դատախազություն 58
13. Գլուխ XI.
Քաղաքացիների հիմնական իրավունքները և պարտականությունները 62
14. Գլուխ XII.
Ընտրական սիստեմը 70
15. Գլուխ XIII.
Լեզուն, զերբը, դրոշակը և մայրաքաղաքը . 73
16. Գլուխ XIV.
Սահմանադրության փոփոխման կարգը . . . 76
17 Անդրկովկասյան Սոցիալիստական Ֆեդերատիվ Խորհրդային Հանրապետության վերացման մասին 79

Գլխավոր խմբագիր՝ Ա.Հ. Մարգարյան
Տեխ. խմբագիր՝ } Ս. Գովլարյան
Սրբագրիչ՝

Հանձնված է արտադրության
19 փետրվարի՝ 1933 թ.
Ստորագրված է տպագրելու
21 փետրվարի՝ 1937 թ.
Կուսհրատի № 11
Գատվեր № 637
Գլավլիտ № 19602
Տիրաժ 25.000
Գրքի չափը 4×6½
Թղթի չափը 62×94
Լույս է ընծայվել
22 փետրվարի՝ 1937 թ.

Վր. Կ(բ) Կ Կենտկոմի «Զարյա Վոստոկա» հրատարակչության տպարան. Թբիլիսի, Ռուսթավելի, № 36.

37-132

ԳԻՆԸ
50
ԿՈՊԵԿ

КОНСТИТУЦИЯ

(Основной Закон)

ГРУЗИНСКОЙ СОВЕТСКОЙ СОЦИАЛИСТИЧЕСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

(На армянском языке)

Партиздат ЦК КП(б) Грузии
Тбилиси 1937

ՀՀ Ազգային գրադարան
NL0207744

34. 633